

Teini-iän tautinen turbulenssi

©Charles Burns

Etsi viisi eroavaisuutta vuoden 1975 ja vuoden 2005 Burns'n väliltä.

Harri Römpötti
MoCCA - New York

Charles Burns'n kymmenvuotinen työ Black Hole -kirjan parissa on valmis. Siitä syntyi yksi amerikkalaisen nyky-sarjakuvan perusteoksista. New Yorkissa MoCCA-festivaalilla kesäkuussa Burns teki tilinpäätöstä urakastaan ja tähän astisesta urastaan.

”Aloitin Black Holen tekemisen vuonna 1995. Homma kesti, koska piti myös tienata elanto perheelle. Tein kuvitusta ja muuta kaupallista piirtämistä. Joskus ne ovat mielenkiintoisia, mutta enimmäkseen vain päivätyö. Levynkansia minulta pyydetään paljon, mutta kieltäydyn usein, jos bändien musiikki ei kiinnostaa.”

Burns'n tunnetuin levynkansi lienee Iggy Popin Brick By Brick. Black Hole sijoittuu hänen lapsuuden kotikaupunkiinsa Seattleen, 1970-luvun puoliväliin, jolloin David Bowien Diamond

Dogs ilmestyi. Kirja kertoo amerikkalaisista lähiöteineistä, jotka haparoivat seksin, kaljan, pilven, rockin ja oman identiteetin rakentamisen hetteiköissä.

Nuoria piinaa salaperäinen teinirutto. Monet tartunnan saaneet karkaavat asumaan metsiin. Black Hole on sekoitus vanhojen sarjakuvien kauhua ja teiniromansseja. Amerikkalaiseen tapaan se on melodramaattinen. Kauhu on kuitenkin enemmän hiiptävää kuin shokeeraavaa. Yleistunnelma on surumielinen.

”Ensimmäinen yritykseni kuvata tautisia teinejä oli Big Baby parikymmentä vuotta sitten. Black Holessa tajusin, että pitää keskittyä henkilöhahmoihin, jotta tarina kiinnostaisi. Aloin miettiä kirjan kokonaisuutta heti alusta alkaen.”

”Ensimmäisessä luvussa on yksityiskohtia, jotka selitän vasta puolivälissä. Olisi pelottavaa lähteä liikkeelle tyhjän paperin vasemmasta yläkulmasta suunnittelematta. Ihailen sellaista spontaanuutta, mutta en pysty siihen. Minulla on

muistikirjoja täynnä luonnoksia ja suunnitelmia.”

Black Hole onkin yksi tarkimmin sommiteltuja amerikkalaisia sarjakuvateoksia. Siinä suhteessa sitä voi verrata Art Spiegelmanin Mausiin. Burns myös piirtää mustavalkoiset ruutunsa kliinisen tarkalla viivalla. Kylmän tyylin alla kihisee biologissävyytteinen kauhu, jossa ruumis ja mieli ovat ristiriidassa. Lähimpiä hengenheimolaisia lienevät David Cronenbergin elokuvat.

”Käytin taustana jokapäiväisiä kuvia kouluelämästä, biologiantuntien makabereja auki leikattuja sammakoita, ja otin mallia koulujen vuosikirjoista. Ne kuvasivat murrosiän turbulenssia. Teinirutto tuo tietysti mieleen sukupuolitaudit, etenkin aidsin, mutta en halunnut moralisoida.”

”Black Hole ei varsinaisesti ole tarina taudista, vaan teini-ikästä selviytymisestä. Siinä iässä sosiaalinen paine on kova. Se on kiinnostava aihe, mutta ei sen

käsittelyminen ollut minulle mikään henkilökohtainen parantumisprosessi.”

Vuonna 1955 syntyneellä Burnsilla on kaksi teini-ikäistä tytärtä, 16- ja 19-vuotiaat. Black Hole aloittaessaan hän ei näyttänyt heille kaikkea piirtämäänsä. Kiintoisaa on, että Burns sanoo, ettei haluaisi vanhempiansa lukevan sitä. Omaelämäkerta se ei ole, mutta sijoittuu aikaan, jolloin Burns itse oli vähän alle kaksikymppinen.

”Black Hole sijoittuu suunnilleen niihin aikoihin. Olisin voinut sijoittaa sen nykypäiväänkin, mutta minun olisi pitänyt tietää enemmän esimerkiksi nykymusiikista. Asiantuntemukseni loppuu johonkin David Bowien tienoille.”

Black Hole ilmestyi ensin lehtinä Fantagraphics-kustantamolta ja viime vuonna komeana kirjana Pantheonilta, arvostetulta kirjankustantamolta, joka on julkaissut viime vuosina monia muitakin amerikkalaisen nykysarjakuvan kukoistuksen merkkiteoksia.

”Black Hole oli ensimmäinen kerta, kun tein omaa sarjakuvalehteä. Aiemmin olin mukana antologioissa ja sarjakuviaan koottiin kokoelma-albumeiksi. Oli hienoa suunnitella oma lehti. Pidän ulkoasun yksinkertaisena. Vaihdoin logon joka kerta, mutta en pannut kansiin mitään muuta tekstiä.”

Kirjassa on 350 sivua. Siksi se on yksi niistä teoksista, joka oikeasti ansaitsee amerikkalaisten sarjakuvista yleisesti käyttämän nimityksen graafinen romaani. Burns'n työn kymmenvuotinen kesto ei ole sellaisia väsäävälle poikkeuksellisen pitkä.

Tavallista on myös, että pitkää urakkaa seuraa tyhjyyden tunne ja jatkaminen voi olla hankalaa. Spiegelmanilta vei kymmenkunta vuotta palata sarjakuviin Mausin jälkeen. Jatkaminen mietityttää myös Burnsia.

”Nyt tautiset teinit toivottavasti riittävät minulle. Luulen, että olen päässyt eroon siitä aiheesta. Pitäisi löytää uusi aihe, joka tuntuisi tarpeeksi tärkeältä. Muutama varaslähtö uudella tarinalla on ollut. Haluaisin jo aloittaa, mutta en vielä tiedä aihetta.”

Paramount-yhtiöllä on optio Black Holen filmatisointiin. Sen Burns kiittää sanomalla, että tyttärien collegemaksut pitää hoitaa. Häntä ei kiinnosta osallistua elokuvaversioon tekemiseen.

©Charles Burns

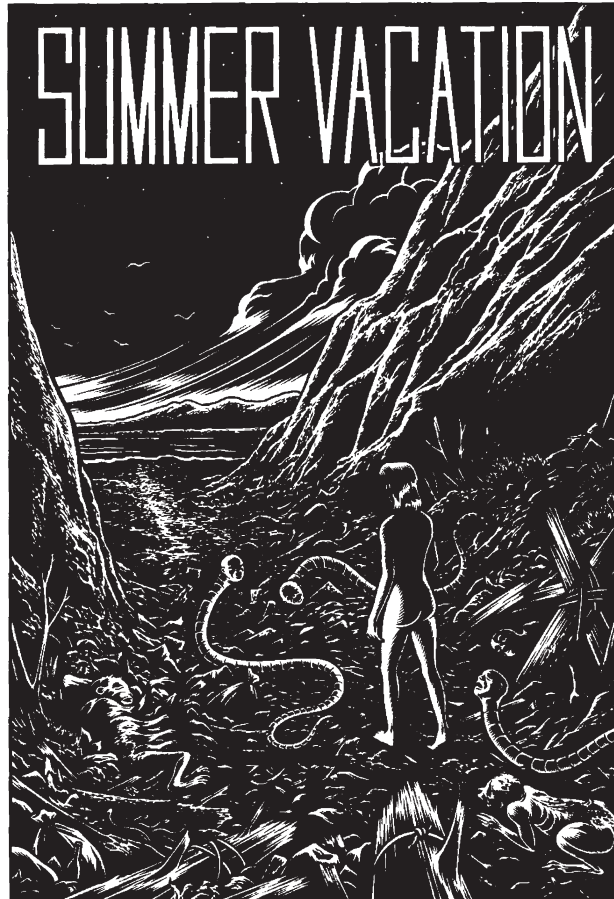
Teini-ian iho-ongelmia Burns'n malliin.

Sen sijaan hän tekee yhden episodin ranskalaiseen animaatioelokuvaan Fear(s) of the Dark (Peur[s] du noir). Siinä eri sarjakuvataiteilijat ohjaavat painajaisuniin perustuvia lyhytanimaatioita. Muita osioita tekevät muun muassa Dupuy & Berberian ja Lorenzo Mattotti.

”Minun osuuteni kestää 15-16 minuuttia. En ole ennen tehnyt animaatiota. Suostuin mukaan tähän hankkeeseen,

koska Black Holen jälkeen halusin tehdä jotain, missä on mukana muitakin ihmisiä. Sarjakuvien tekeminenhän on yksinäistä puuhaa.”

Suomeksi Burnsilta on ilmestynyt vain albumi El Borbah -tylymmpuoleinen dekkari. Vanhasta kulttihahmosta kysyttiin Burnsilta Moccassakin. Ei hän sulje pois mahdollisuutta palata siihen, jos sopiva idea juolahtaisi mieleen.

Kesäloma viimeisellä rannalla.

Burns kuuluu niihin sarjakuvataiteilijoihin, jotka nousivat esiin 1980-luvulla Spiegelmanin Raw-lehdestä, jota hän luonnehtii graafiseksi viidakoksi. Burns'n isä olisi halunnut nuorena piirtäjäksi ja antoi Charlesin lukea lapsena sarjakuvia. Hän altistui pop-kulttuurille laajasti. Valtavirrasta häntä kiinnostivat teinioromanssit pikemminkin kuin supersankareita.

”Muistan, että pidin muun muassa Tintistä jo ennen kuin osasin lukea. Vanhojen Madien mustavalkoiset uusintapainokset näyttivät minusta todella oudoilta, koska en tuntenut niistä sarjakuvia, joihin parodiat viitatasivat.”

”Kun en osannut lukea, rakensin ruutujen välille omia yhteyksiä. Sillä tavalla kuvittelemistani tarinoista tuli mielestäni todella mystisiä. Se tunnelma on vaikuttanut myöhemmin myös omiin sarjakuviini. Yritin joskus tehdä huumoriakin, mutta huomasin nopeasti, ettei se ollut minun juttuni.”

<http://www.primalinea.com/peursdunoir/>